

Veterinaire gedragsdeskundige Valerie Jonckheer-Sheehy:

‘Ik maak zelden mee dier NIET TE

Sinds kort is ons land een diergeneeskundig specialist rijker: **veterinaire gedragsdeskundige**. Wat doet zo'n gespecialiseerd dierenarts en wanneer biedt deze soelaas?

Valerie Jonckheer-Sheehy legt uit wat haar drijft: ‘Mijn doel is de mens-dier band te herstellen en daarbij zowel de eigenaar als zijn huisdier te helpen. Daarmee strijd ik tegen de belangrijkste reden waarom mensen ervoor kiezen dieren te laten inslapen. Zo hoop ik het welzijn van dieren te verbeteren.’

Fontein van bloed

Opgegroeid op het Ierse platteland, zat de liefde voor dieren er vanaf de prilste jeugd in bij Valerie. ‘Volgens mijn moeder zat ik op mijn tweede al op een paard en was de eerste zin die ik uitsprak dat ik dierenarts wilde worden: *‘I want to be a doctor of the animals’*. Op mijn vierde had ik achttien katten. Dat kon prima, want we woonden in de *middle of nowhere*. Ons huis was omringd door weilanden vol schapen en koeien. Als kind werd ik al snel geconfronteerd met de realiteit van de veehouderij. Ik zal een jaar of vijf zijn geweest, toen ik de vreselijkste dingen zag gebeuren op boerderijen. Dan denk ik niet zozeer aan het slachten van een varken of kip, maar bijvoorbeeld aan het zonder verdoving weghalen van de hoorns bij runderen. Ik herinner me als de dag van van-

daag hoe het bloed uit de kop van een loeiende jonge stier spoot. Een fontein van bloed, die wel een meter de lucht in ging.’

IK BLIJ, KAT BLIJ

‘Ik hou van alle dieren, dus ook honden vormden vanaf het begin een onlosmakelijk deel van mijn leven. Mijn eerste rashond kreeg ik op mijn zestiende, maar daarvoor had ik talloze zwervhonden. Mijn moeder was *not pleased* als ik weer met een gevonden hond thuiskwam. Zij is afkomstig uit Zuid-Afrika en eigenlijk bang voor dieren, dus als ik voor de zoveelste maal met een zwervhond kwam aanzetten, verzuchtte ze: “O nee, niet nog één, hè”. De liefde voor dieren heb ik noch van haar, noch van mijn vader. Wel lieten ze mij mijn gang gaan, omdat we de ruimte hadden en omdat ik die dieren goed verzorgde. Onbewust was ik als kind al bezig met dierpsychologie, met het bestuderen van diergedrag. Ik was bijvoorbeeld net zolang bezig met een verwilderde kat, totdat ik zo'n dier op schoot had. Ik blij, kat blij.’

JAMES HERRIOT

In tegenstelling tot de meeste kinderen, voegde Valerie de daad

bij het woord en ging later studeren voor het beroep dat ze in haar vroegste jeugd al zei te zullen kiezen. ‘In 2003 studeerde ik af als dierenarts. Aansluitend vertrok ik naar Wales, omdat ik daar een geweldige betrekking vond in een gemengde dierenartspraktijk. Een heerlijke James Herriot-achtige werkomgeving. Super leuk vond ik het.’ Maar net als vroeger in Ierland stuitte ze ook in Wales op de minder fraaie kanten van het boerenbestaan. ‘Veehouders die zelf hun stiertjes castrerden. Met een mes, zonder verdoving, zonder antibiotica. Met alle gevolgen van dien. Zieke kalveren, die ontstekingen hadden opgelopen en meer van die ellende, want dan word je er als dierenarts natuurlijk wél bijgehaald. Verschrikkelijke toestanden.’

Kinderschoenen

‘Niet alleen in de veehandel, overal is er nog van alles mis in de menselijke omgang met dieren,’ bezweert ze. ‘Ik zie overal ellende. Het grootste probleem bij huisdieren betreft gedragsproblemen. Er zijn genoeg dierenartsen die zich hebben gespecialiseerd in chirurgie, dermatologie, oogheelkunde of interne geneeskunde, maar slechts weinigen hebben zich gespeciali-

dat een BEHANDELEN IS'

Valerie Jonckheer-Sheehy met haar twee honden Cymro (Labrador Retriever) en Loesje (Golden Retriever).

‘Ik heb hier een **kerngezonde hond met gedragsproblemen**. De eigenaar wil het dier laten afmaken. **WAT MOET IK DOEN?’**

‘Doorsturen’ is dan *mijn boodschap!*

Deze hond, Julia, een twee jaar oude Duitse Dog, had extreme verlatingsangst en is dankzij een zorgvuldige behandeling over deze angst heen.

seerd tot gedragskundig dierenarts. Om die reden ben ik deze opleiding gaan volgen, want dat is nog onontgonnen terrein. Zeker in Nederland waar we op dat vakgebied nog in de kinderschoenen staan. Op dit moment ben ik hier de enige met dit diploma op zak. Reden waarom ik in de toekomst graag anderen zou opleiden,’ zegt de Ierse die met haar Nederlandse man en drie kinderen een paar jaar geleden neerstreek in Bussum.’

MOTIVATIE

In januari van dit jaar haalde Valerie Jonckheer-Sheehy de titel Specialist Gedrag Gezelschapsdieren, een titel die erkend wordt door de European College of Animal Welfare and Behavioural Medicine (ECAWBM). Ter ondersteuning van haar motivatie zegt ze: ‘Huisdierhouders willen sneller van hun dieren af wanneer deze gedragsproblemen vertonen – dit geldt veel meer dan wanneer ze last hebben van andere medische klachten. Als beginnend dierenarts kwam ik erachter dat dit de meest voorkomende reden is om een huisdier te laten inslapen. Niet onbegrijpelijk, want gedragsproblemen bij dieren leiden vaak tot een verstoorde relatie met mensen. Dit kan leiden tot frustratie, angst of leed bij het huis-

Hier laat een cliënt zien dat ze de aandachtsoefening nu goed onder de knie heeft. Deze Rottweiler was doorgestuurd vanwege agressie tegen dierenartsen en het niet toestaan van diergeneeskundige behandelingen.

dier én teleurstelling en onbegrip bij de eigenaar. Jammer, want dit probleem is vaak effectief te behandelen.'

PATHOLOGISCH GEDRAG

De opleiding tot gedragskundig dierenarts vergde vier jaar, waarbij ze stage liep in Europa en Amerika. Wat houdt het specialisme exact in? 'Ik behandel eigenlijk uitsluitend pathologisch gedrag. Pathologisch gedrag betekent dat het gedrag, hoewel het soms normaal lijkt, ziekelijk is en dat het dier waarschijnlijk lijdt. Het is een mentaal gezondheidsprobleem en het is vaak te wijten aan een onevenwichtige balans van de neurotransmitters (chemische stoffen) in de hersenen. Dit kan, net als bij mensen, bij dieren voorkomen. Het wordt dus niet veroorzaakt door onvoldoende

training en het is ook niet de schuld van de eigenaar.'

BIBBEREN

'Heftige angststoornissen, zoals verlatingsangst. Heel veel honden lijden aan verlatingsangst,' antwoordt Valerie op de vraag naar een voorbeeld van pathologisch gedrag. 'Mensen die denken dat hun hond rustig thuis zit als zij weg zijn – want ze vinden geen kapotgebeten meubels en krijgen geen klachten van burens over geluidsoverlast – maar als je die hond gaat filmen als hij alleen is, zie je dat hij de hele tijd in een hoek staat te kwijlen en te bibberen van angst. "Dat is toch niet zo erg?" hoor ik dan. Nou, dat is het wel. Het is bijna erger dan de hond die in paniek uit zijn omgeving probeert te ontsnappen door aan de deur te gaan knagen. Op mijn

Valerie Jonckheer-Sheehy is verbonden aan veterinair specialistisch centrum 'De Wagenrenk' in Wageningen, waar twaalf specialisten – op verwijzing van de eigen dierenarts – hoogwaardige diergeneeskundige zorg bieden. Valerie Jonckheer-Sheehy speelt als veterinaire gedragsdeskundige een rol bij het voorkomen, opsporen, diagnosticeren en behandelen van gedragsstoornissen bij dieren. Zij behandelt alleen dieren die pathologisch of ziek gedrag vertonen. Voorbeelden van typische gedragsproblemen bij honden:

- ongewenste agressie tegen mensen of soortgenoten en andere dieren;
- pathologische angst, zoals verlatingsangst, onweer/vuurwerkangst, angst in bepaalde situaties;
- dwangmatig gedrag;
- depressieachtige verschijnselen;
- hyperactiviteit
- dementie gerelateerde problemen;

Informatie: www.wagenrenk.com

Telefoon: 0317-419120.

blog (www.animalytics.nl) vind je meer van dergelijke voorbeelden.'

AGRESSIE

'Wat ik ook regelmatig in mijn praktijk tegenkom, is agressie bij honden,' vervolgt ze. Meestal denken mensen dat zij een fout hebben gemaakt bij het opvoeden van de hond – en af en toe speelt dat inderdaad een rol – maar vaker is het niet de oorzaak van agressief gedrag, maar blijkt het een gevolg van disbalans van de neurotransmitters. Of we dat kunnen genezen? Nee, bijna nooit, maar we kunnen het wel behandelen met

medicatie en cognitieve gedragstherapie. Op die manier kun je een dier behoorlijk helpen, zodat het dier en de eigenaar weer meer plezier in het leven krijgen. Vergeet niet dat de mensen die bij mij in de praktijk komen, dikwijls ten einde raad zijn. Met name bij agressief gedrag staan mensen vaak op het punt hun dier te laten euthanaseren, want ze kunnen de hond niet meer mee naar buiten nemen of vertrouwen het niet bij andere mensen. Dat is des te spijtiger omdat zo'n dier bij de juiste be-

handeling helemaal niet hoeft te worden afgemaakt.'

PATIËNT

'Het probleem is dat de meeste mensen niet zien dat hun dier mentaal ziek is,' zegt ze. 'Dat geldt helaas ook nog voor het merendeel der dierenartsen. Die bellen mij dan op en zeggen: "Ik heb hier een kerngezonde hond met gedragsproblemen. De eigenaar wil het dier laten afmaken. Wat moet ik doen?" "Doorsturen" is dan mijn boodschap. Gelukkig doen de meesten

dat ook, maar dat neemt niet weg dat ik regelmatig aan dierenartsen moet uitleggen: "Dit dier is niet gezond. Het is ziek. Deze hond is gewoon een patiënt."

MEERDERE PROBLEMEN

Hoe gaat ze te werk bij zulke patiënten? 'De eigenaar krijgt van tevoren een uitgebreide vragenlijst, met behulp waarvan ik de benodigde achtergrondinformatie verzamel. Die informatie zet mij op het spoor van het antwoord op de vraag waarom de hersenen van het dier zich niet goed ontwikkeld hebben. De misère kan bijvoorbeeld al ontstaan zijn tijdens de zwangerschap van de moederteef. Vervolgens bespreek ik in mijn praktijk uitgebreid het gedragsprobleem met de eigenaar en observeer ik het dier gedurende enkele uren om een totaalplaatje te krijgen. Niet zelden is er meer aan de hand, blijkt er sprake van meerdere problemen, gaat het naast agressie ook om verlatingsangst, om maar iets te noemen. Bij een geluidsfobie is er in dertig procent van de gevallen ook sprake van verlatingsangst.'

PROGRESSIE

'Is er een ander probleem – bijvoorbeeld voedselintolerantie – dan behandel ik dat uiteraard ook. Heeft het dier fysiek pijn? Dan doen we daar eveneens wat aan. Toch komt het niet zo vaak voor dat een dier fysiek ongezond is, want normaliter wordt dat wel vastgesteld door de eigen dierenarts. Soms mist die dingen, maar meestal niet. Nederlandse dierenartsen zijn namelijk goed opgeleid; behalve als het gaat om het gedrag van dieren.

Qua behandeling kijk ik vervolgens naar de omgeving van het dier en

Hier laat Valerie de aandachtsoefening zien met een van haar kleinere bezoekers. Het doel van de aandachtsoefening is niet alleen de aandacht van de hond te krijgen, maar hem ook te laten ontspannen.

pas daar eventueel bepaalde zaken in aan. Ook schrijf ik vaak medicatie voor, psychofarmaca, die inwerkt op de neurotransmitters. Tevens beginnen we met gedragsmodificatie. De eigenaar moet bijvoorbeeld leren dat het geen effect heeft om tegenover zijn agressieve hond te gaan gillen, slaan of schoppen, maar dat aandachts- en ontspanningsoefeningen beter werken. De hond moet leren te kijken naar zijn baas. In combinatie met de medicatie boeken we op die manier meestal veel progressie. Niet dat het probleem een, twee, drie opgelost is, maar op den duur gaat het steeds beter. Zelfs in die mate dat de blijde eigenaar denkt dat zijn hond is genezen. Ik zeg dan: pas op, je hond is niet normaal. Hij moet nog steeds medicatie slikken en zal dat zijn leven lang moeten doen.'

'In Amerika is ontdekt dat ook **HONDEN** kunnen lijden aan **autisme**'

PSYCHO

'Vaak denken mensen dat een agressieve hond kwaadaardig is. Een *psycho*. Dieren zijn niet *evil*. Jammer genoeg weet vrijwel niemand dat er behoorlijk wat aan te doen is. Ik maak zelden mee dat een dier niet te behandelen is, dat het beter is een dier uit zijn lijden te verlossen. Zo geloof ik evenmin dat mensen die zich misdragen aangeboren slecht zijn. Het ligt haast altijd aan de omstandigheden dat ze zo zijn

geworden. Allengs ontdekken we dat mens en dier, zowel fysiek als psychisch, heel veel overeenkomsten vertonen. In Amerika is ontdekt dat ook honden kunnen lijden aan autisme. Om mij te verdiepen, praat ik veel met psychiaters en psychologen. Ook heb ik onderdelen van hun opleidingen gevolgd. Ik durf gerust te zeggen dat wij over en weer van elkaar leren. Al met al is er nog een lange weg te gaan, maar het begin is gemaakt.' ■